

logues, estan documentades, en b. llatí, i en llengua d'oc; el pas al femení sempre és fàcil en romànic. I en aquest cas es pot tractar del neutre plural MODIA. Que hi ha intervenció de MODIUM/MODIA de tota manera és probable, i encara hi aporta certa confirmació la forma *entremçoos* de Penedono, amb el tractament -D[- > -ç-, conegut i ben establert en portuguès i castellà. Quant a *en-* és una aglutinació ben fàcil de comprendre: el gra està *en tremuja*. —
 6 Hi ha *tremúla* com a nom de la tremuja de molí a l'alt Pallars: a Esteon de Cardós i Àreu de Vall Ferrera (en canvi *tremúja* a Tor, Farrera i Tavascan); allò també a la d'Àneu: *tremulla* «caja de madera donde se pone el grano en bruto, antes de la operación de venteo o limpieza» a l'alt Pallars (Pol, Vall d'Àneu, 27), que sembla ser una simple tremuja (amb aplicació secundària, o definició deficient), i hem notat *tramulya* a l'aragonès d'Echo. En aquesta -L- podríem veure el resultat d'una contaminació de MOLÈRE; o, més aviat, serà per compromís amb el romànic arcaic TREMULA. En la *ó* oberta anòmala de l'alt-aranès *tremóza* (que Krüger va observar a Tredòs, i jo també a Gessa), en lloc de la *ú* que hi esperàvem fonèticament, hem de veure la contaminació del verb *mōi* MŌVERE! Encara altres fets que comproven la semàntica, i la base lexical, de l'ètimon TREMERE.

Trèmul, V. *tremolar* *Tremuntana*, V. *tram-* (MUNT)
Tren, V. *treure*

TRENA, mot comú amb l'oc. i cast. ant. *trena*: provinent del ll. TRĪNA 'triple', referint-se als tres brancs de pèls o brins que, entreteixits, les trenen; en italià hi ha *trina* en el sentit de 'trenella, trunyella, voraviu', on s'ha conservat regularment la *ī* de TRĪNA, mentre que en cat. i les altres llengües es canvià en *è* per influència dels adjectius paral·lels com *cinquena*, *sisena*, *novena* etc. □ 1.ª doc.: c. 1270.

La primera aparició que ens consta és en Cerverí de Girona: «Del cordó ma dona-m fetz estrena, / no ---, per desfar, leu faitz, sí con és *trena*, / mas gent obratz ---» (61/101.9).

«En Barcelona --- que negun --- no gos fer --- negunes obres de perles, ne de seda, ne --- a obs de nagues vestadures --- de Bna. ---, mas en açò no sien enteses vetes ne *trenes* de seda, que puxen metre per cabeç ne per mànegues ne cordons ne bagues ne cordes de cordar de seda» llei sumptuària del rei Anfós el Benigne, de 1330 (*CoDoACA* VIII, 185.4); «en assò no sien enteses vetes ne *trenes* de seda ---» Solsona 1336 (Serra V., *BCEC* 1905, 155, 44, més text s. v. *CAP* II, 510a11); «*trenes* e bagues de seda diversorum colorum» ross. a. 1363, i 7 o 8 més després d'aquesta data fins c. 1400 en l'*InuLC*, s. v., i encara algun altre s. v. *papelló* o *pabelló*, com: «in dicto hospicio, unum papelló lecti cum una *trena* in pariete, et in capite est operatum auri» a. 1385 (R. 411); veg-ne un parell d'inv. del S. xv en els *DAG*, i *AlcM*. També es deuen referir a aquest mot els diccs. de rims de JMarc i

Aversó (sense definir-lo) (475, 289).

Com és natural, donat el caràcter dels textos de què disposem, es tracta generalment de trenes de teixit o d'ornament, no de cabells, que és també el cas del *DTO*. 1670 (*trena* o *trensilla*: taenia»), i dels primers exemples literaris, com el següent: «Dix: —Bé-m fartau / --- / lexau-me star—. / Volent restar / sens del tot rompre, / yo só qui compre / alfarda, *treça*, / listada peça, / bell drap de coll / --- / bonys e polseres, / spill, orelleres, / crespina, *trena*, / collar, cadena, / coral e lambre / ---», JRoig (*Spill*, 2161); interessant, no sols com a testimoni de la rima en *e* tançada, sinó pel context, que mostra la compra d'un objecte de regal, de luxe, a una dona; i perquè va junt amb *treça*, demostrant dos objectes distints: *treça* anant entre *alfarda* i una *peça listada*, havia de ser de roba, mentre que per *trena*, pel fet d'anar entre *collar* i *crespina*, sembla entendre's algun trenat de pèl, si bé luxós, com la crespina, espècie de ret de prou pa-reneria.

L'aplicació a la cabellera, és probable, per aquella raó, que no sigui menys antiga, si bé no ens consta fins al Lacav. (1695): «*trena* de cabells: decussatim inter se impexi cirri», i «*entrenar* los cabells: fer dels cabells *trenes*».

Tant o més antigues deuen ser les velles cançons tradicionals: «té la cabellera llarga - y rossa com un fil d'or, / sa tia li fa las *trenas* - als cabells, de dos en dos», MilàF, *Romllo*, 218.5, en la versió C; una altra versió (A, que ja figura en l'ed. de 1853, aquí com a vers 10) ho canvia en «sa germana 'ls hi *entrena* - els cabells, de dos en dos»; en el 218B₁ «las *trenas* totas rutiladas de flòs», MilàF dubta entre *trenas* i *perlas*.

N'hi ha bell testimoni en poetes moderns: «Serres de Canigó, / altures tan formoses, / dolç estatge de pau, / damunt de les pinoses, / en un realme blau / --- / les abelles dels cims, i la neu lluminosa / guarda fines petjades de perdis de l'hivern; / de perdis de l'hivern i de cabres salvatges / alçant el front banyut, / al pas de la portella on tenen pasturatges, / i fonts de *trenes* d'or, lluny de la servitud!», JSebPons (*Serres de Canigó*, v. 48); «--- El dolor de deixar tantes coses amades / --- / les joies regalades / de les filles i els fills, salvats tantes vegades / --- / I tu, la de les dolces hores d'amor serenes, / que em triava el destí, claror d'un bell atzar, / la que, pàlida, al llit, jo li feia les *trenes* / quan el meu primer fill havies d'infantar / ---», Coromines (*Elegia a Ribas*, 1935, v. 29, O. C., 1172).

Es pronuncia *trénə* en el dial. balear, *trēna* en el cat. or., *trénə* en ross., *trēna* en l'occid. i en valencià. En efecte, especialment parlant de les de les dones, és popular avui fins als últims extrems del nostre domini lingüístic: en el Migjorn valencià, em conten a Teulada una història de santa, a la imatge de la qual duien en ex-vot «les *trénex* de monyo de les xiques» (1963); fins a la punta NO. la gent de Benasc diuen «me fan molto goy les *trenes* de les dones» (me gustan mucho ---), i el mateix Ferraz afegeix que «se oye mucho en todo Aragón» (p. 104); almenys és veritat en tota